

LIETUVOS
TEISMAI

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS
KOMISIJOS 2022 METŲ VEIKLOS
ATASKAITA

2022 m. sausio 1 d. – 2022 m. gruodžio 31 d.

	2020	2021	2022
Gauti teikimai, pareiškimai, prašymai, skundai bei kiti dokumentai	213	237	184
Pareiškimai, prašymai, skundai, kurie nebuvo nagrinėti Komisijos posėdyje (pateikti atsakymai Komisijos pirmininko sprendimu)	146	162	172
Komisijos posėdžiuose nagrinėtini teikimai, prašymai dėl konsultacijų	8	14	12
Iškeltos drausmės bylos	2	4	3
Apsiribota svarstymu (drausmės byla neiškelta)	2	3	2
Drausmės byla neiškelta nenustačius drausminės atsakomybės pagrindų požymių	2	2	0
Drausmės bylos svarstymo procedūra nutraukta nelikus drausmės atsakomybės subjekto	1	0	0
Konsultacijos	1	5	7

Retrospektyviai vertinant Komisijoje gaunamų dokumentų skaičių, pažymėtina, kad gaunamų teikimų, kuriuose prašoma iškelti drausmės bylą teisėjams, skaičius lyginant 2020-2022 m. vidutiniškai lieka nepakitęs.

Komisijos posėdyje buvo nagrinėti 5 teikimai dėl drausmės bylų iškėlimo bei 7 prašymai dėl konsultacijos suteikimo.

172 teikimai nebuvo nagrinėti Komisijos posėdyje, pareiškėjams buvo pateikti motyvuoti atsakymai dėl atsisakymo nagrinėti teikimą Komisijos posėdyje.

Tai reiškia, kad didžioji dalis gaunamų teikimų nėra nagrinėjami Komisijos posėdžiuose, nes juose iš esmės prašoma revizuoti teismų sprendimus ar įvertinti teisėjo procesinius veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo aspektais.

Pažymėtina, kad dažnai skundai neatitinka Komisijos nuostatuose keliamų reikalavimų – yra nemotyvuoti, deklaratyvaus pobūdžio bei turintys kitų trūkumų (teikiami pakartotinai, tinkamai nepasirašyti, surašyti nevalstybine kalba ir pan.).

Pareiškėjams pateikiamuose atsakymuose dėl jų skundų nenagrinėjimo Komisijoje išsamiai paaiškinama Komisijos kompetencija, nurodoma, kokius teisėjų veiksmus Komisija gali vertinti etikos požiūriu.

Tam tikrais atvejais, prieš atsisakant nagrinėti skundą, Komisijoje gaunami teisėjo, kurio elgesys skundžiamas, teismo pirmininko paaiškinimai, vertinama kita medžiaga, klausomi posėdžių garso įrašai ir kt., ir tik po to teikiamas atsakymas pareiškėjui.

Tokia praktika padeda geriau įvertinti pareiškėjų skunduose dėstomas aplinkybes, t. y. ar aplinkybės nėra pateikiamos tendencingai, subjektyviai vertinant situaciją, ir padeda užtikrinti, kad Komisijos posėdžiuose būtų svarstomi tik tie teikimai ir skundai, kurie yra motyvuoti, surašyti konkrečiai, dalykiškai ir reikalauja išsamaus tyrimo bei įvertinimo pagal Komisijos kompetenciją.

2022 m. Komisija priėmė 5 sprendimus (6 teisėjų atžvilgiu), iš kurių 3 teisėjams buvo iškelta drausmės byla, 2 atvejais – drausmės byla neiškelta apsiribojant apsvartymu Komisijoje. Pažymėtina, kad:

- 3 atvejais buvo vertinama teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 6 straipsnyje nustatytam pagarbos žmogui principui;
- 1 atveju – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 7 straipsnyje nustatytam pagarbos ir lojalumo valstybei principui;
- 3 atvejais – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 8 straipsnyje nustatytam teisingumo ir nešališkumo principui;
- 2 atvejais – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 9 straipsnyje nustatytam nepriklausomumo principui;
- 1 atveju – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 11 straipsnyje nustatytam skaidrumo ir viešumo principui;
- 1 atveju – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 12 straipsnyje nustatytam sąžiningumo ir nesavanaudiškumo principui;
- 3 atvejais – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 13 straipsnyje numatytam padorumo principui;
- 5 atvejais – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 14 straipsnyje nustatytam pavyzdingumo principui;
- 4 atvejais – atitiktis Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje nustatytam pareigingumo principui;
- 1 atveju – teisėjo elgesio atitiktis Teisėjo etikos kodekso 16 straipsnyje nustatytam solidarumo principui.

2022 m. vasario 18 d. sprendimu Nr. 18P-1 Komisija iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas nagrinėdamas civilinę bylą nuolat darė šiurkščių ir akivaizdžių procesinių pažeidimų. Komisija nustatė, kad teisėjas aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas dėl to, kad priėmė ir surašė procesinį sprendimą,

kuriame gausu rašybos, aritmetinių klaidų, neišspręstų reikalavimų, taip pat procesinius veiksmus atliko pažeisdamas įstatymuose nustatytus terminus ir padarė kitų proceso įstatymų pažeidimų. Dėl tokių teisėjo veiksmų byloje dalyvaujantys asmenys turėjo imtis papildomų veiksmų, kadangi reikėjo ne vieną kartą kreiptis dėl klaidos ištaisymo, eikvoti lėšas, darbo laiką ir kitus išteklius.

2022 kovo 16 d. sprendime Nr. 18P-2 dėl teisėjų, kurių neetiškas elgesys sulaukė didelio rezonanso viešojoje erdvėje (teismo posėdis administracinėje byloje vyko mišriu būdu naudojant *Zoom* platformą ir centralizuotą teismų įrangą; nuotolinių posėdžių organizavimo priemonės dėl techninių priežasčių neužtikrino dalyviams nematomo teisėjų asmeninio susirašinėjimo, jų tarpusavio susirašinėjimas teisminio bylos nagrinėjimo metu tapo matomas posėdžio dalyviams) Komisija konstatavo, kad teisėjų tarpusavio susirašinėjimo *Zoom* platformoje (pokalbių lange) teismo posėdžio metu turinys, kuriame, kaip nustatyta, buvo vertinami proceso dalyviai, aptariami išimtinai asmeninio pobūdžio, neturintys ryšio su bylos nagrinėjimu, buitiniai reikalai, duoda pagrindą daryti išvadą, jog proceso dalyviai (šiuo atveju pareiškėjas ir jo atstovas) pagrįstai galėjo susidaryti nuomonę, kad teismas neskiria pakankamai dėmesio bylos nagrinėjimui, taip pat tokius veiksmus vertinti kaip nepagarbą proceso dalyviams.

Komisija **2022 m. birželio 14 d. sprendimu Nr. 18P-3** išnagrinėjo advokatės teikimą dėl netinkamo teisėjo elgesio teismo posėdžio metu. Išklausiusi teismo posėdžio garso įrašą, įvertinusi teikime nurodytus duomenis bei teisėjos paaiškinimus, Komisija konstatavo, kad pareiškėjos teikime nurodytos aplinkybės dėl teisėjo neetiško elgesio pasitvirtino. Nagrinėdama civilinę bylą, teisėjas nevengė dviprasmiškų pasisakymų, pakelto balso, moralizavimo, ne itin pagarbių ir mandagių frazių, taip pat replikų, kurios proceso dalyvių buvo suprastos nevienareikšmiškai. Teisėjas pakeltu balso tonu, nemandagiai ir tendencingai apibūdino nagrinėjamą civilinę bylą bei išsakė šalims nepagarbius pastebėjimus: „*Jūsų tas ginčelis yra nulis prieš visą kitą, kas vyksta pasaulyje*“, be to moralizavo ir replikavo frazėmis „*Susirinkome į mūšį – Ukraina – Rusija, Rusija – Ukraina, o aš (teisėja) pabūsiu NATO*“.

Komisijoje **2022 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu Nr. 18P-4** buvo išnagrinėtas generalinės prokurorės teikimas, pateiktas nutraukus teisėjo atžvilgiu ikiteisminį tyrimą ir konstatavus, kad galimai teisėjo veiksmuose yra jo drausminės atsakomybės požymių. Komisija iškėlė teisėjų drausmės bylą ir šiame sprendime pažymėjo, kad Teisėjų etikos kodekso 8 straipsnio 2 ir 7 punktai įpareigoja teisėjus neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo priimant sprendimus ir nereikšti išankstinės nuomonės nagrinėjamos bylos klausimais; nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais. Taigi, teisėjas tokių konsultacijų ne proceso metu negali teikti asmenims, kurie yra suinteresuoti bylos baigtimi. Teisėjo veiksmai, kai jis aptarinėjo teisme nagrinėjamų administracinių bylų baigtį ir galimą neteisėtą poveikį šias bylas nagrinėjantiems teisėjams, vertintini kaip Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų teisingumo ir nešališkumo principų nesilaikymas.

2022 m. spalio 28 d. sprendimu Nr. 18P-5 Komisija iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas santykiuose su kitais teisėjais nevengia sudaryti situacijų, dėl kurių teisėjai patiria įtampą ir negali sklandžiai nagrinėti bylų. Su teisėju vienoje kolegijoje dirbantys teisėjai patiria organizacinių darbo kolegijoje sunkumų, dėl ko tenka atidėti bylų nagrinėjimą, taigi ilgėja ir bylų nagrinėjimo terminai. Be to, buvo nustatyta, kad teisėjas, procesui pasibaigus, t. y. jau išnagrinėjus bylą iš esmės, nusišalino nuo administracinės bylos nagrinėjimo, taip nesilaikydama Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pavyzdingumo bei pareigingumo principų. Taip pat nustatyta, kad teisėjas procesinius dokumentus pasirašinėja atgaline data: tokiu elgesiu teisėjas pažeidžia padorumo bei pareigingumo principus.

2022 m. Komisijos pirmininko sprendimu buvo atsisakyta nagrinėti 172 teikimus.

Pastebėtina, kad, net ir esant reikalavimui privalomai fiksuoti teismo posėdį garso įrašu, Komisija vis dar sulaukia nemažai skundų dėl galimai neetiško teisėjų elgesio teismo posėdžiuose. Tokiu atveju perklausomi Lietuvos teismų informacinėje sistemoje LITEKO esantys teismo posėdžių įrašai ir sprendžiama, ar skundai dėl teisėjo elgesio pagrįsti. Dažniausiai pareiškėjų reikiama skundai nepasitvirtina – teisėjai teismo posėdžiuose elgiasi dalykiškai ir mandagiai, o tam tikrą teisėjų epizodiškai pakeltą balsą, pertrauktą proceso dalyvio kalbą, pasakytą griežtesnę pastabą Komisija paprastai vertina kaip pareigos vadovauti procesui vykdymą, siekį užtikrinti, kad bylai reikšmingos aplinkybės būtų aiškinamos koncentruotai, nenukrypstant nuo bylos esmės ir būtų pasiektas spartus bylos nagrinėjimas.

Pažymėtina, kad atsisakymas nagrinėti teikimą priimamas visapusiškai įvertinus jo turinį: ar teikime nurodomos aplinkybės nėra siejamos su teismo priimto sprendimo kvestionavimu, ar teikime nurodyti reikalavimai atitinka Komisijos kompetenciją, ar nurodomi teisėjo veiklos trūkumai vertintini kaip sisteminiai ir šiuurkštūs.

Komisija, siekdama prevencinių tikslų bei įvertinusi kiekvieną konkretų atvejį, teikdama atsakymą pareiškėjui, kartu, jei tai reikalinga, pateikia ir rekomendaciją ar siūlymą teisėjui atkreipti dėmesį į tam tikrus savo elgesio aspektus ir jį koreguoti.

Konsultacijų teikimas teisėjams vertintinas kaip prevencinė komisijos veikla teisėjų etikos srityje, ji ir toliau išlieka aktuali ir svarbi. Vertindama individualią situaciją bei konkrečias aplinkybes, Komisija formuoja rekomenduojamą tam tikro elgesio modelį, atitinkantį teisėjo etikai keliamus reikalavimus.

2022 m. Komisija suteikė 7 konsultacijas: dėl teismo pirmininko teisės reikalauti iš teisėjų pateikti jam duomenis dėl užkrečiamų ligų profilaktikos; dėl teisėjo teisės būti / tapti Lietuvos šaulių sąjungos nariu; dėl teisėjo teisės dalyvauti „Skaidrumo akademijos“ projekto veikloje; dėl teisėjo teisės dalyvauti tarptautinės „Rotary“ organizacijos klubo veikloje; dėl teisėjo teisės užsiimti mokslinė / kūrybine (pedagogine) veikla; dėl teisėjo, auginančio tris mažamečius vaikus, teisės pasinaudoti lengvata ir išnuomoti nekilnojamąjį turtą pagal verslo liudijimą; dėl teisėjo teisės tęsti teismo posėdį po darbo valandų.

6

PREVENCIJA

Teisėjų etikos ir drausmės komisija ypač pabrėžia teisėjų profesinės etikos sklaidos svarbą.

2022 m. gruodžio mėn. Teisėjų etikos ir drausmės komisija, įvertinusi sukauptą medžiagą, atnaujino elektroninį Teisėjų etikos kodekso praktinį vadovą (*Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodeksas. Praktinis vadovas*). Tai reikšmingiausių teisėjų etikos ir drausmės bylas nagrinėjančių institucijų, o būtent Teisėjų etikos ir drausmės komisijos, Teisėjų garbės teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, sprendimų santrauka. Pagrindinė tokio vadovo funkcija – padėti teisėjams, kitiems teismų bendruomenės nariams ir apskritai bet kuriam teisėjų etika besidominčiam visuomenės nariui susipažinti su naujausia bylų praktika teisėjų drausmės ir etikos srityje. Kaip ir ankstesnis vadovas, šis taip pat sudarytas vadovaujantis sistema – prie kiekvieno etikos kodekse įtvirtinto principo pateikiama būtent su šio principo taikymu susijusi praktika. Atlikus pastarųjų ketverių metų teisėjų etikos praktikos apžvalgą, išsigrynino aktualiausios temos ir klausimai: leistinas teisėjų elgesys socialiniuose tinkluose; teisėjams leistinos kitos (be teisingumo vykdymo) veiklos klausimai; nušalinimų ir nusišalinimų klausimai; teisėjų etiško ir tinkamo elgesio teismo posėdžio metu klausimai; grubių, sisteminių procesinių pažeidimų konstatavimas teisėjų veikloje, pareigingumo trūkumas. **Su Teisėjų etikos kodekso praktiniu vadovu galite susipažinti [čia](#).**

Kas ketvirtį Komisija teikia informaciją Lietuvos teismų naujienlaiškiui, kuriame galima susipažinti su naujausiais Komisijos priimtais sprendimais, suteiktomis konsultacijomis bei kita aktualia informacija.

Komisijos pirmininkė **Sigita Jokimaitė** dalyvauja įvairiuose su teisėjų etika susijusiuose renginiuose bei veda mokymus teisėjams.

Teisėjų etikos ir drausmės komisijos pirmininkė 2022 m. vasario 10 d., kovo 18 d., balandžio 29 d., gegužės 20 d., spalio 14 d. vedė mokymus „Teisėjų etika“ skirtinguose Lietuvos regionuose dirbantiems teisėjams, jų metu teisėjai buvo supažindinti su naujausiomis profesinės etikos reikalavimų aktualijomis, naujausia Teisėjų etikos ir drausmės komisijos praktika, Teisėjų garbės teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika etikos srityje.

2022 m. balandžio 26 d., lapkričio 16 d. praversti teisėjų etikos mokymai naujai paskirtiems apylinkių teismų teisėjams Nacionalinės teismų administracijos mokymo centre.

2022 m. lapkričio 18 d. Komisijos pirmininkė dalyvavo Vilniaus universiteto Teisės fakulteto studentams skirtoje paskaitoje apie teisėjų etiką. Su teisėjo darbo etika ir elgesio principais susipažino Vilniaus universiteto Teisės fakulteto pirmo kurso studentai.

2022 m. gruodžio 13 d. Komisijos pirmininkė dalyvavo LRT radijo laidoje „Radijo byla“, kurioje atsakė į žurnalisto, laidos vedėjo Artūro Matuso klausimus, dėl ko patys teisėjai kreipiasi į Teisėjų etikos ir drausmės komisiją, kokius nusižengimus ar problemas tenka nagrinėti ir kuo teisėjams gali padėti naujas Lietuvos Respublikos teisėjų etikos praktinis vadovas.